

plant beschouwen, hebben ter staving van hunne opvattingen meer aan gevaarlijke, dan aan rustige, ijverige, niet zeer agressieve dieren, die tegenstanders van deze beschermingshypothese in hen zien. De waarheid ligt in het midden. De beide op Java in of bij mierenplanten voorkomende soorten zijn spoedig verstoord, lopen dan verschrikt over alle delen van de plant en de omgeving daarvan rond en raken bij het verzamelen van de planten dan ook in groten getale op onze huid, lopen daarop rond en trachten zich daarin vast te bijten. Het is een vervelend, jeukend gevoel, wanneer zoveel mieren op onze handen, armen enz. rondlopen, erge pijn doet het niet, tenzij een mier in de ogen geraakt en zich op de oogbal vastbijt, wat zelden voorkomt. Vegetariërs zijn het ook al niet, ze eten gemengde kost, een groot nest met tal van bewoners heb ik nu reeds twee jaren in leven kunnen houden door hen te voeren met suiker, gekookt ei, fijngewreven met honing, stukjes vlees, dode insecten en de zaden van de mierenplanten. Dat ze in de tuin overgebracht, dadelijk verdreven worden door de gewone zwarte mier: *Dolichoderus bituberculatus*, bewijst, dat ze niet zo heel veel mans zijn. Deze grotere soort verjaagt en doodt de beide plantenmieren, dringt in hunne nesten binnen en rooft de larven en poppen. Gewoonlijk is na een halve dag niet veel van de oorspronkelijke bewoners over. De mierennesten bevinden zich dan ook in de kas op planten, die in potten in het water zijn gezet, daardoor kunnen de overal rondlopende zwarte mieren de nesten niet bereiken.

In Ambon vond ik in *Myrmecodia*-knollen een grotere, rode miersoort, die deed denken aan semoet api en die even venijnig beet en ook in Nieuw Guinee heb ik dergelijke nijdasserië, echter ook goedaardige mieren in de mierenplanten aangetroffen.

D. v. L.

GALLINAGO MEGALA OP JAVA GEVONDEN

In den XVen jaargang van dit tijdschrift, bldz. 133 en volgende komt een artikel voor van de hand des heeren H. C. SIEBERS over „Watersnippen”, dat mijne speciale aandacht had, wijl juist de Scolopacinae en daaronder vooral de soorten van het genus *Gallinago*, altijd voor mij een geliefd object van studie hebben gevormd. Uit dat artikel vernam ik voor het eerst de bijzonderheid, dat naast de mij wel bekende, nl. in het westelijk deel van den Indischen archipel domineerende soort *Gallinago stenura* BP. en de aldaar sporadisch ook aangetroffen *Gallinago gallinago* BP., binnen het gebied van Nederlandsch Indië nog eene derde soort voorkomt, de *Gallinago megala* SWINH., die echter tot dusver alleen geconstateerd was in het Oosten, t. w. Selebes, de Molukken en Nieuw Guinee en verder nog op Borneo en Bali. Op Java nog nooit.

Dit lezende, schoot mij te binnen, dat ik éénmaal eene watersnip had buitgemaakt, die ik niet goed had weten „thuis te brengen”. Ze vertoonde op het eerste gezicht afwijkingen in de plumage ten opzichte van de gewone, reeds bij duizendtallen mijne handen gepasseerd hebbende exemplaren (van *G. stenura*); verschillen van weinig beteekenis wel is waar, doch die niet konden ontsnappen aan mijne in dit opzicht geoefende oogen. Den staart uitspreidende, zag ik, dat deze de voor laatstgenoemde soort typische, bijna lijnvormige, nl. uiterst smalle, buitenste pennen

miste, doch aan den anderen kant meer pennen (van den gewonen, breederen vorm) bevatte, dan een *G. gallinago* behoorde te bezitten. Ik kon den puzzle niet oplossen (of liever, ik loste hem wèl op, maar op eene wijze, die ik hier niet zal vermelden, omdat zij in controverse is met de „officieele” systematiek) en liet de zaak daarom blauw blauw. Achteraf wel jammer, want toen ik later in het artikel van den heer SIEBERS de kenmerken van *G. megala* las, twijfelde ik er voor mijzelf niet aan, dat ik eertijds eene snip van d e z e soort in handen had gehad.

Van dit oogenblik af nam ik mij voor, om wanneer mij weer zoo'n „twijfelachtige” snip als buit toeviel, haar naar Buitenzorg op te zenden, ter determinatie. Eenigen tijd daarna nam ook mijn broeder, L. W. J. OLIVIER, kennis van het bovenaangehaalde artikel van den heer SIEBERS en merkwaardigerwijs, herinnerde hij zich toen ook (zonder dat ik hem van mijn vondst op de hoogte had gebracht), dat hij, zelfs tot tweemalen toe, eene watersnip onder zijn jachtbuit had aangetroffen, beantwoordende aan het signalement van *G. megala*. Hij mocht in dat opzicht zelfs eene positiever overtuiging hebben dan ik, want nauwgezetter dan ik geweest was, had hij zich de moeite getroost, eene korte beschrijving van die exemplaren in zijne jachtaanteekeningen op te nemen, die precies klopte met de gegevens van den heer SIEBERS. Maar, zoowel hem als mij ontbrak het gezag van den wetenschappelijk gevormden deskundige, dat noodig was om onze bevindingen als ontwijfelbaar te doen aanvaarden.

Den 30en September 1928, nauwelijks van de jacht thuis, ontving ik van mijn bovengenoemden bloedverwant, die ook op jacht was geweest, doch in een andere streek dan ik, telefonisch bericht, dat hij een watersnip had geschoten, die, naar hij meende, weer een *G. megala* moest zijn. Hij zou het specimen mij tot verder onderzoek toezenden, gelijk dan ook geschiedde. Toen ik het ontvangen had, beproefde ik dadelijk mijne krachten aan de determinatie er van, zonder mij de moeite te geven mij eerst te verschoonen of zelfs ook maar mijn geweer te reinigen, wat in een jager eene bedenkelijke mentale afwijking is. Zóó had echter de „ontdekkers”-koorts mij te pakken.

Behalve de summiere beschrijving van den heer SIEBERS, stond mij eene iets meer uitvoerige ten dienste, deel uitmakende van een artikel „A Review of the Subfamily Scolopacinae” in de aflevering July 1926 van het vogelkundige tijdschrift „The Ibis”, geschreven door Mrs. Annie MEINERTZHAGEN, de verdienstelijke ornithologe, die onlangs op zoo ongelukkige wijze om het leven kwam, nl. door een revolvershot (van een ander) gedurende eene schietoefening. Aan de hand hiervan constateerde ik met klimmende vreugde, dat de kenmerken van het exemplaar, dat voor mij op tafel lag, stuk voor stuk overeenkwamen met die van *Capella (Gallinago) megala*, gelijk Mevrouw MEINERTZHAGEN die had opgegeven.

Maar dat was mij nog niet voldoende. Ik moest het feit nog doen vaststellen door een bevoegd persoon en om dit doel te bereiken den gesneuvelden langsnavel in de eerste plaats tegen bederf vrijwaren. Dat was op dien Zondagmiddag eene opgaaf op zichzelf, want ik had geen ander conserveeringsmiddel in huis, dan een onnoozel karafje jenever (voor andere doeleinden bestemd) en dat was niet genoeg om te voldoen aan de eischen van een doode watersnip. Na telefonische voorbereiding verwierf ik echter de gunst, om zelf een fleschje formol van de apotheek te mogen afhalen, hetgeen ik deed met schending van de Zondagsrust eens onfortuinlijken apothekers-assistenten en tot stichting van het netjes uitgedoste, wandelende namiddagpubliek, nog altijd gekleed in mijn schilderachtige, doch bemodderde

jachtplunje. Maar dat gelukte dan toch en te half vijf ongeveer zwom mijn snip in een stopflesch met de bederfwerende vloeistof en kon ik beginnen, eerst met de restauratie van mijn geweer, daarna van mijn uitwendig en ten slotte van mijn inwendig ik.

Toen was de zorg nog op de eene of andere manier het overtuigingsstuk naar Buitenzorg te krijgen, om het onder de oogen te brengen van een „dokter boeroeng”, gelijk in de semi-wetenschappelijke kringen van museumbedienden, tuinlieden van 's Lands Plantentuin e. d. g. functionarissen op die plaats, een ornitholoog genoemd wordt. Men heeft ook doktors-roempoet en doktors-laron, maar daarmee had ik voor het oogenblik niets te maken. Mijn eerste gedachte was te parasiteeren op Prof. Dr H. C. DELSMAN, dien ik sterk er van verdacht, nu en dan wel eens „materiaal” op te zenden naar de stad, waar bovengenoemde Tuin met deszelfs verschillende aanhangsels, o. a. het Zoölogisch Museum, gedijde. Zoo ik mij hierin niet bedroog, kon, meende ik, mijn stopflesch met inhoud er nog best bij. Ongelukkigerwijs bleek ZEd. — telefonisch gesommeerd — op reis en was ik dus verhinderd, om zooals de deurwaarders dat noemen, „met hem te spreken in persoon”. Ik werd echter verwezen naar zijn assistent, Dr J. VERWEY. Met dezen faalde echter elke poging tot het verkrijgen van telefonisch contact. Dan moest ik ze maar daar te Bogor zelf even „interlocaal” op het dak vallen. 't Ging niet; het eene candidaat-slachtoffer, de heer SIEBERS, was niet telefonisch aangesloten, het andere, Dr K. W. DAMMERMAN bleef onverstoorbaar den oproep ignoreeren, zooals de wanhopige schakelbordnymph mij berichtte. Later bleek de verbinding van ZEd. defect te zijn; dat gebeurt altijd bij dergelijke gelegenheden. Ten slotte nog maar eens geprobeerd met den heer VERWEY en zie, ditmaal gelukte het. Afgesproken werd, dat ik 's anderen daags de stopflesch met wat er in was, zou brengen aan het Laboratorium bij de Pasar Ikan.

Aan de afspraak gaf ik natuurlijk gevolg en van dat oogenblik af ging het van een leien dakje. Want Dr VERWEY, ofschoon krachtens een politiek contract van het Gouvernement van Nederlandsch Indië met den Zelfbestuurder Neptunus speciaal belast met het bewind over oesters en zeeslakken met den persoonlijke titel van „dokter kéong”, bleek als vak van voorkeur juist de ornithologie te beoefenen. ZEd. was zoo vriendelijk dadelijk over te gaan tot de determinatie. En 't was megala, 't bleef megala, men **moest** het nu gelooven!

De heer VERWEY zorgde voor de doorzending van het stuk naar het Zoölogisch Museum te Buitenzorg en hier overtuigde de heer „dokter boeroeng” SIEBERS zich er nog eens van, dat men inderdaad met *G. megala* te doen had, gelijk hij mij later mededeelde.

Het mag thans dus wel als een vaststaand feit worden beschouwd, dat die soort van watersnip nu en dan ook op Java voorkomt, zelfs in het Westelijke deel er van, want het exemplaar in quaestie werd geschoten op slechts enkele kilometers Oostelijk van Weltevreden.

J. OLIVIER.

Naschrift. — Op 17 Maart 1929 maakte ik, eenige kilometers Oostelijk van Meester Cornelis op eene betrekkelijk beperkte ruimte een 25-tal watersnippen buit, waarvan er één door mij ook werd herkend als *Gallinago megala*, hetwelk werd bevestigd door Dr J. VERWEY, aan wien ik dat specimen doorzond.